

LBRIS

We know
books

SFÂNTUL
TIHON DE ZADONSK

DESPRE ADEVĂRATUL CREȘTINISM

Despre îndatoririle
creștinului
față de sine însuși

Traducere din limba rusă de
Adrian Tănăsescu-Vlas

EDITURA SOPHIA / EDITURA SILUANA
București

Cuprins

Înainte-cuvântare	5
I. Despre păzirea credinței	7
II. Despre ascultarea și citirea cuvântului lui Dumnezeu ...	23
III. Despre chemarea creștinească și despre felul în care trebuie s-o păzim	56
IV. Despre pocăința creștină de zi cu zi	64
V. Creștinul trebuie să se păzească cu strășnicie de păcatele de moarte, care se fac împotriva conștiinței și o rănesc	76
VI. Creștinul trebuie să se împotrivescă poftelor și pornirilor trupești, biruindu-le și omorându-le prin harul lui Dumnezeu	83
VII. Fiecare creștin trebuie să arate roadele credinței și ale noii nașteri	92
VIII. Creștinul, care a fost îndreptățit prin credința în Hristos, trebuie să arate roadele dreptății, după cum pomul bun face roade bune	103
IX. Despre feluritele îndatoriri creștinești ce reies din sfânta credință și din cugetările arătate mai sus	110

I.

Despre păzirea credinței

*Fii credincios chiar până la moarte,
și voi da ție cununa vieții, spune Hristos (Apocalipsa 2, 10)¹.*

§359. Deoarece credința este supusă multor feluri de ispite, ea trebuie, în mijlocul unui asemenea necaz, păzită și ocrotită ca propriul suflet, sau ca viața proprie, sau și mai mult decât atât. Fiindcă la o adică, atunci când este vorba de păstrarea credinței nu trebuie să ne cruțăm nici viața. Că dacă ne vom pierde sufletul sau viața pentru credință, vom afla viața veșnică în veacul ce va să fie, după cuvântul lui Hristos: „cine va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va câștiga” (*Marcu* 8, 35). Căci în credință stă toată fericirea noastră. Prin credința în Hristos ne izbăvim de păcatele noastre, de mânia, de blestem, de stăpânirea diavolului, de osândă, de iad și de muncile cele veșnice, și ne învrednicim de milostivirea lui Dumnezeu, de har, de blagoslovenie, de Împărăția lui Dumnezeu și de toate bunătățile cele veșnice, după făgăduința Lui cea nemincinoasă. Așadar, de vom păzi credința, toate aceste bunătăți ale noastre vor fi; iar de

¹ Pentru traducerea versetelor biblice s-a folosit ediția din 1916 a Sfintei Scripturi (*n.trad.*).

vom pierde credința, de toate aceste bunătăți ne vom lipsi și iarăși vom cădea sub tot necazul, sub mânia lui Dumnezeu, sub blestem, sub stăpânirea întunecată, sub osânda și munca cea veșnică.

Ne sârguim a păzi de furi comoara noastră cea stricăcioasă și vremelnică; cu atât mai mult se cade a păzi comoara cea sufletească, veșnică, sfânta credință, ca satana să n-o răpească precum un fur șiret și viclean. Ne ocrotim sănătatea și viața trupezască; cu atât mai mult trebuie să ne ocrotim sănătatea și viața sufletului, ca să nu murim în veci. Ne ferim de vrăjmașii ce vor să dea pierzării trupul nostru cel stricăcios și să ne lipsească de viața noastră vremelnică; cu atât mai mult se cuvine să ne ferim de vrăjmașii cei sufletești, care se sârguiesc să dea pierzării sufletul nostru și să ne răpească viața veșnică. La această fereală și sânguință ne îndeamnă Apostolul Petru: „fiți treji, privegheați, fiindcă vrăjmașul vostru, diavolul, ca un leu, răcnind, umblă, căutând pre cine să înghită” (*I Petru* 5, 8-9). Credința se păstrează prin rugăciune, prin citirea sau ascultarea cuvântului lui Dumnezeu și a.m.d.

§360. Fără fapte bune nici nu poate fi vorba de credință adevărată și vie. „Tot pomul bun roade bune face, iar pomul putred, roade rele face. Nu poate pomul bun să facă roade rele, nici pomul putred să facă roade bune” (*Matei* 7, 17-18). Astfel, inima credincioasă, ce are în sine credința ca pe o sămânță bună, face roadele faptelor celor bune, pentru că orișice sămânță naște rod asemeni sieși. Drept aceea, noi, creștinii, trebuie să arătăm credința noastră din faptele cele bune, precum și pomul bun din roadele cele bune se arată, după cuvântul apostolesc: „arată-mi credința ta din faptele tale” (*Iacob* 2, 18). Același lucru îl cer de la noi și ceilalți sfinți apostoli în ale lor epistole, și

tâlcuitoarii Scripturii – Sfinți Părinți, ierarhi ai lui Hristos și dascăli ai Bisericii. Credința și dragostea, care este „mai-că faptelor celor bune” (*I Corinteni* 13, 1-8), sunt împreunate una cu alta la fel ca sufletul cu trupul, seva cu lemnul pomului, căldura cu focul. Trupul trăiește când sufletul este în el; pomul trăiește și face roadă cât timp e în el seva; foc se află acolo unde se simte căldură: așijderea și credința este acolo unde se arată dragostea cea adevărată. „Semnul credinței”, zice Gură de Aur, „e dragostea” (*Omielia 4 la I Corinteni*). Nu este credință acolo unde nu este dragoste. Că precum trupul omenesc mort pare a fi om, însă de fapt este hoit lipsit de suflet; și pomul uscat pare a fi pom, însă de fapt are doar chip de pom, însă nu este pom, că pomul nu poate trăi fără de seva; și cuptorul neîncins pare a încălzi casa, însă n-o încălzește, fiindcă nu are în sine foc și ca atare nu dă căldură: așijderea și omul pare a fi credincios, fiindcă mărturisește cu gura pe Dumnezeu și pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu, merge la biserică și arată celelalte semne ale creștinismului, dar dacă n-are dragoste și faptele cele bune, ci arată numai înfățișare de om credincios și de creștin, însă nu este credincios și creștin cu adevărat, este de fapt la fel ca un păgân, care nu îl mărturisește pe Dumnezeu. Că nu mărturisirea singură îl face pe creștin, ci mărturisirea însoțită de credința inimii. Credința îl învață pe credincios să îl mărturisească și să-L numească pe Dumnezeu **Dumnezeul meu**, precum dau mărturie numeroase locuri ale Scripturii.

Deci, dacă crezi că Dumnezeu este Dumnezeul tău, trebuie neapărat să îl cinstești, ceea ce nu poți face fără să ascuți cu adevărat de El. Căci a-I da cinstire lui Dumnezeu și a nu asculta de El sunt lucruri pe care mintea nu le poate împăca. Iar din ascultare urmează păzirea sfintelor

Lui porunci; iar unde este păzirea sfințelor Lui porunci, acolo sunt și faptele cele bune: că poruncile ne învață la faptele cele bune.

Crezi că Dumnezeu este *scăpare, putere, ajutor și acoperitor* al credincioșilor Săi (*Psalmi 45, 1*)? Și atunci de ce îți pui nădejdea într-un om muritor, în aur, în argint, în cinstiri, în rangul tău, în puterea și în înțelepciunea ta, și cauți ajutor și acoperire de la acestea în necazul care s-a abătut asupra ta? Crezi că Hristos a fost dat morții precum pentru păcatele tuturor, așa și pentru ale tale, căci „El a fost rănit pentru păcatele noastre și a pătimit pentru fărădelegile noastre” (*Isaia 53, 5*)? Și atunci de ce cuțezi a păcătui fără nici o teamă? Pentru ce a băut Hristos paharul atât de amar al Patimilor? Păcatele tale l-au făcut lui Hristos atâta amărăciune și atât chin, iar tu nu te lași de ele, ci te mângâi cu ele. Și te mângâi cu ele, fiindcă nu te lași de ele; nu te lași de ele fiindcă te îndulcești de ele. Te îndulcești cu ceea ce i-a făcut lui Hristos necinste, ocară, hulă, durere, necaz, scuipare, lovire cu palma, rănire, răstignire și moarte; îți este plăcut și dulce ceea ce l-a fost lui Hristos amar. Vezi, omule care îți dai numele de creștin, ce fel este iubirea ta pentru Hristos, Care a pătimit pentru păcatele tale, că iubești ceea ce i-a adus lui Hristos pătimirea cea mai amară? Iar credința ta este la fel ca dragostea ta, întrucât credința și dragostea nedespărțite sunt.

Crezi că El este **Păstorul** tău? Și atunci de ce n-ascuți de glasul Lui? „Oile Mele, spune El, ascultă de glasul Meu” (*Ioan 10, 27*).

Crezi că El este **Învățătorul** tău? Și atunci de ce nu deprinzi de la El, ca un ucenic, smerenia, răbdarea, blândețea și celelalte fapte bune, la care ne-a învățat cu cuvântul și cu

pilda Sa? Sfânta credință te învață că creștinii sunt frații tăi, ce au ca singur Tată pe Dumnezeu, care recunosc ca o singură mamă – Biserica, un singur botez, prin care ne-am spălat de întinăciunea păcatului, care au primit o singură credință – înrudirea lor cea duhovnicească. Și atunci de ce nu îi iubești ca pe frații tăi, și când cer milă nu le faci milă, și în nevoile lor nu îi ajutorezi? Pe frații tăi cei după trup îi iubești și îi ajuți; cu atât mai mult trebuie să-i iubești pe frații cei după duh. Fiindcă mai mare este înrudirea duhovnicească, creștinească, fiind veșnică, decât înrudirea vremelnică și care încetează în urma morții.

Iată ce fel este credința ta! Crezi, dar cele potrivnice credinței tale faci. Îl mărturisești pe Dumnezeu, însă te lepezi de El prin neascultare. Pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Îl primești, fiindcă Îi zici Lui: *Doamne, Doamne*, însă învățătura Lui nu o primești. Între creștini te socotești, dar nu faci faptele creștinești, iar mai vârtos cele potrivnice creștinilor săvârșești. Hristos grăiește către Iudei: „de ați fi fost fi ai lui Avraam, faptele lui Avraam ați fi făcut” (*Ioan 8, 39*). Așijderea și creștinului neisprăvit se cuvine să i se spună: „De ai fi fost creștin, faptele creștinești ai fi făcut, pentru că «cei ce sunt ai lui Hristos au răstignit trupul cu patimile și poftetele» (*Galateni 5, 24*). «Dacă nu are cineva Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui» (*Romani 8, 9*)”. Nu numai prin mărturisire, prin nume și prin ceremonii se osebește creștinul de păgân, ci prin credința inimii și prin viața cea creștinească. Vezi, dar, creștine, că precum viața cucernică este dovada credinței vii din om, așijderea și cea neisprăvită este semn neîndoielnic al necredinței, chiar dacă omul îl mărturisește pe Dumnezeu, este botezat și poartă numele de creștin. Iar după acest dreptar îți poți da seama dacă păzești credința după îndemnul apos-

tolesc: „pre voi înșivă puneți-vă la încercare de sunteți în credință, pre voi înșivă cercetați-vă” (*II Corinteni* 13, 5).

§361. Sfânta credință nu este lepădată numai cu gura, când omul se leapădă de Dumnezeu și de Hristos, Fiul lui Dumnezeu și se întoarce către slujirea văzută a idolilor, ci și prin faptele cele rele, necreștinești, și prin viața nelegiuată. Despre aceasta dă mărturie cuvântul lui Dumnezeu. „Pre Dumnezeu Îl mărturisesc, zice apostolul, dar cu faptele lor Îl tăgăduiesc, urăcioși fiind și nesupuși, și spre tot lucrul bun netrebnici” (*Tit* 1, 16). Același apostol numește „slujire a idolilor” (*Coloseni* 3, 5) lăcomia, iar pe lacom îl numește „slujitor idolilor” (*Efeseni* 5, 5). El zice: „unii, lepădând credința bună, din credință au căzut” (*I Timotei* 1, 19). Și: „dacă cineva nu poartă grijă de ai săi, și mai vârtos de ai casei sale, de credință s-a lepădat, și este mai rău decât cel necredincios” (*I Timotei* 5, 8). Și Apostolul Iacov spune: „de i se pare cuiva dintre voi că este binecredincios, dar nu își înfrânează limba sa, ci își înșală inima sa, acestuia zadarnică este buna credință” (*Iacob* 1, 26). Și iarăși: „ce folos este, frații mei, de ar zice cineva că are credință, dar fapte nu are? Au poate credința să-l mântuiască pre dânsul?” (*Iacob* 2, 14). Și mai jos, în același capitol: „arată-mi credința ta din faptele tale” (*Iacob* 2, 18). Și iarăși: „precum trupul fără duh mort este, așa și credința fără fapte moartă este” (*Iacob* 2, 26). Iar când credința este moartă, nu mai este. Pentru că ceea ce este mort nu mai trăiește, măcar că se arată a fi ceva. Căci credința este dar duhovnicesc al lui Dumnezeu, și drept aceea când este moartă a pierit deja, așa cum flacăra candelii piere când rămâne lipsită de untdelemn. Pentru aceasta, precum în candelă se toarnă untdelemn ca să nu se stingă, așijderea în candela credinței este de trebuință

untdelemnul milei lui Dumnezeu, fără de care ea se stinge. Căci credința de la Dumnezeu vine, drept care cu harul și cu puterea lui Dumnezeu se și păstrează. De aceea zice David: „Tu vei lumina luminătorul meu, Doamne; Dumnezeul meu, lumina-vei întunericul meu” (*Psalmii* 17, 31). Totuși, este nevoie să ne silim și noi către aceasta, pentru că Dumnezeu ajută celor care se ostenesc, nu celor care zac; celor care lucrează, nu celor ce stau degeaba. De aceea zice apostolul: „scoală-te, cela ce dormi, și învie din morți, și te va lumina Hristos” (*Efeseni* 5, 14). Mai întâi trebuie să ne sculăm și să începem a lucra, și atunci ajutorul va veni degrab. Iar cei ce părăsesc această binecuvântată sânguință și osteneală sunt singurii vinovați pentru faptul că se stingă candela credinței lor.

Eu nu-ți vorbesc aici, creștine, de credința care stă în cunoașterea și în ținerea dogmelor celor drepte: această credință o au și creștinii care trăiesc în chip nelegiuat. Vorbesc despre credința inimii, cea vie și mântuitoare (despre care s-a zis mai sus): credința aceasta nu se află în cel care trăiește în chip neisprăvit și necreștinesc, chiar de mărturisește și propovăduiește dreapta credință. Ia în socoteală ce a grăit Hristos: „nu puteți sluji și lui Dumnezeu, și mamonei” (*Matei* 6, 24). Precum cel ce slujește lui Dumnezeu nu mai slujește mamonei, așijderea cel ce slujește mamonei nu mai slujește lui Dumnezeu. Căci, după cuvântul lui Hristos, nu poate omul să slujească lui Dumnezeu și mamonei în același timp. Iar de aici se trage încheierea că cel ce slujește unui păcat, oricare ar fi acela, nu mai slujește lui Dumnezeu; iar neslujind lui Dumnezeu nu are nici credință, căci fără credință este cu neputință a sluji lui Dumnezeu. „Fără de credință este cu neputință a bineplăcea lui Dumnezeu”, ne învață apostolul (*Evrei* 11, 6).

A sluji lui Dumnezeu și a bineplăcea Lui este unul și același lucru. Ia aminte și la aceasta, creștine: celor credincioși întru Hristos le sunt deschise ușile Împărăției cerurilor, după cum ne încredințează sfântul Cuvânt al lui Dumnezeu și precum ține și mărturisește Sfânta Biserică. „Sau nu știți că nedreptii Împărăția lui Dumnezeu nu vor moșteni?”, și așa mai departe (*I Corinteni* 6, 9-10; *Galateni* 5, 19-21 și în alte locuri). Și Hristos grăiește: „nu tot cela ce Îmi zice: «Doamne! Doamne!» va intra în Împărăția cerurilor, ci cela ce face voia Tatălui Meu, Care este în ceruri” (*Matei* 7, 21). Prin urmare, nu au credință cei ce fac fapte care închid intrarea în Împărăția și fericirea veșnică.

Ia aminte, creștine, și la faptul că Dumnezeu, Care ne spune mie și ție: „Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău” și poruncește: „să nu ai alți dumnezei afară de Mine” (*Ieșirea* 20, 2-3), Același Dumnezeu poruncește și în poruncile care urmează. Prin urmare, precum atunci când călcăm cea dintâi poruncă păcătuim față de Dumnezeu, așijderea și când pe celelalte nu le păzim, deopotrivă păcătuim; și precum atunci când părăsindu-L ne întoarcem spre dumnezei străini, ne lepădăm de credință și Dumnezeu, așijderea și când călcăm celelalte porunci ne lepădăm de credință și de Dumnezeu – dacă nu cu gura, însă cu fapta și cu neascultarea, întrucât totuna este a te lepăda cu cuvântul și a te lepăda cu fapta. Pentru că și credința trebuie să fie în inimă și să se arate în afară prin fapte; acestei credințe a inimii îi urmează mărturisirea cu gura și o vedește, după cum cuvântul rostit urmează gândului inimii și-l vedește, precum este scris: „cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mântuire” (*Romani* 10, 10). Și ca atare lepădarea cu cuvântul și lepădarea cu fapta sunt

deopotrivă. Căci se leapădă de însuși poruncitorul cel ce se leapădă de porunca lui; și chiar dacă cu limba nu îndrăznește să rostească: „**Nu te cunosc și nu te ascult**”, însă cu inima neascultătoare și nesupusă și cu însăși fapta arată asta. Astfel, călcând porunca lui Dumnezeu de bunăvoie și cu bunăștiință, omul se leapădă și de Dumnezeu Însuși, și astfel se depărtează de El, și cade în idolatria duhovnicească, fiindcă supune inima și voia sa, ca unui idol, patimii pe care o săvârșește. Să judece fiecare: nu se face cu fiecare creștin ceea ce s-a făcut cu mucenicii în vremea prigoanelor?

Chinuitorii lor și slugile acestora încercau să-i plece spre închinarea la idoli, și cei ce nu se învoiau cu această faptă potrivnică lui Dumnezeu își păstrau credința, iar cei ce se supuneau își pierdeau credința: așijderea și pe fiecare creștin gândul cel rău, ca slugă a diavolului, caută să-l plece spre păcat, de la care și conștiința și Dumnezeu Însuși, prin cuvântul Său, caută să-l abată. Cine se împotrivesc ca unui chinuitor gândului celui rău și nu se învoiește cu fapta potrivnică lui Dumnezeu își păstrează credința față de Dumnezeuul său; dar cel ce se învoiește cu ea, părăsind conștiința și disprețuind porunca lui Dumnezeu, se leapădă de Dumnezeu, dăătorul poruncii, și astfel pierde credința sa. Mucenicii care nu au putut îndura chinurile se lepădau de Hristos cu gura: creștinul care se supune gândului potrivnic lui Dumnezeu și săvârșește fărădelege se leapădă de El cu inima, pentru că „idolul nimic nu este în lume” (*I Corinteni* 8, 4). Aurul, argintul și celelalte materii care se află în idoli sunt zidire a lui Dumnezeu, care, după voia omului, pot fi folosite la felurite lucruri. Dar fiecare are idoli în inimă – patimi fără de rânduială: pofta cea necurată, trufia, zavistia, răutatea, lăcomia de avuții și

așa mai departe. Înlăuntrul lui sunt și chinuitorii – gândurile rele – care încearcă să-l plece spre aceste patimi ca spre niște idoli. Înlăuntru are omul și capiștea idolească – inima sa. De idoli din afară ne putem păzi lesne; dar de cei pe care îi purtăm înlăuntrul nostru, cu mare greutate și nu fără atotputernicul ajutor al lui Dumnezeu ne păzim și ne izbăvim, căci stau în firea noastră cea căzută.

Așadar, dacă voim, creștine, să ne păstrăm credința, trebuie să ne păzim nu doar de idoli din afară, ci și de idoli cei lăuntrici; trebuie să nu ne plecăm genunchiul nu numai lucrurilor de mâini omenești făcute din aur, din argint și din celelalte materii, ci nici celor lăuntrice, care odată cu noi se nasc din omul cel vechi, adică mamei, poftei necurate, mâniei, răutății, zavistiei, urii, trufiei și celorlalte, să nu ne supunem. Și se supune lor cel ce slujește lor; iar de slujit slujește lor celor ce face poftele lor. De aceea este și numit unul ca acesta *rob al păcatului*, precum spune Hristos: „tot cela ce face păcatul, rob este păcatului” (*Ioan 8, 34*). Cine săvârșește pofta necurăției, rob este necurăției; cine se supune mâniei și răutății, slujește mâniei și este rob mâniei. La fel să gândești și cu privire la celelalte patimi. Așadar, omul cinstește în sine atâția idoli câte poște trupești plinește. Căci Dumnezeu nu către trupul nostru și către mădulele cele trupești grăiește în cuvântul Său: *să nu ai alți dumnezei afară de Mine*; nu către mâinile noastre zice: *să nu omori, să nu furi*, ci către sufletul nostru. Deci, sufletul are sau nu are alți dumnezei afară de Domnul. Sufletul omoară sau nu omoară; fură sau nu fură; preacurvește sau nu preacurvește; iar trupul și mădulele trupești sunt unelte prin care sufletul săvârșește întreprinderile și lucrările sale. Așadar, deși nu pleci genunchiul tău dumnezeilor păgânești, deși nu-ți tinzi mâi-

nile către ei, deși nu-i tămâiezi, însă când plinești voia drăcească, spre care ne pleacă diavolul prin poftele noastre, cinstești atâți dumnezei străini câte patimi săvârșești. Pentru că și păgânii își făceau dumnezei din patimile omenești cele fără de rânduială, și pe acestea le cinsteau ca pe niște dumnezei, și plineau voia dracilor care trăiau în idoli, după cum citim în istorii. Iar cine plinește această voie, dracului lucrează, dracului slujește și pe el îl cinstește.

Deci, dacă omul se supune patimilor sale, le și slujește; dacă le slujește, ca pe niște stăpâni le are, și astfel le dă cinste ca unor idoli. Deci, nu numai de idoli cei din afară, care sunt făcuți din lemn, din aur, din aramă, din lemn și din alte materii trebuie să ne păzim, creștine, ci și de idoli cei din inimă, de vrem să ne păstrăm credința către Domnul nostru. Dumnezeu nostru ne poruncește să nu ne mâniem și să ne înrăim împotriva aproapelui, să nu preacurvim și să nu furăm și așa mai departe. Așadar, dacă noi, neascultând de Dumnezeu, ne supunem acestor patimi, prin însuși acest fapt ne lepădăm și ne depărtăm de Dumnezeu, și ne apropiem cu inimile de acești „dumnezei” pierzători, și le aducem voia noastră ca pe niște jertfe și tămâieri. Ca să pricepi această cugetare a mea, gândește-te, creștine simplu cu inima, la pilda pe care ți-o înfățișez. Dacă sluga aflată sub cârmuirea un stăpân face pe placul altui stăpân, potrivit al celui dintâi, și împlinește voiele lui, ai socoti că acea slugă vicleană slujește doar cu înfățișarea și cu numele stăpânului sub a cărui cârmuire se află, iar de fapt este sluga pe al cărui plac face. Pentru că „nimeni nu poate să slujească la doi domni, că sau pre unul îl va urî și pre celălalt îl va iubi, sau de unul se va ținea și de celălalt nu se va griji”, ne dă învățătura Hristos (*Matei 6, 24*). Căci cui face omul pe plac, aceluia și slujește; și cui slujește,